

Azərbaycan Tibb Universiteti
«Fitoterapiya» fənni üzrə
işçi-tədris proqramı (Sillabus)

«Təsdiq edirəm»
«Farmakoqnoziya »
kafedrasının müdiri, professor
C.İ.İsayev
İmza _____
Tarix 14.09.2021

Fənnin kodu:

Fənnin növü:

Fənnin tədris semestri:

Fənnin krediti:

Fənnin tədris forması:

Fənnin tədris dili:

Seçim

VI

2 kredit

Əyani

Azərbaycan, rus, ingilis

Fənni tədris edən müəllim:

prof.C.İ.İsayev,
baş müəllim Z.K.Kərimova,
baş müəllim E.M.Hacıyeva,
ass.X.N.Mustafayeva,
ass.M.B.Zülfüqarova,
ass.N.T.Babayeva

Kafedranın əlaqə nömrələri:

E – mail:

(012) 597- 45- 40

department_pb@amu.edu.az

Prerekvizitlər:

Fənnin tədrisi üçün öncədən «Farmakoqnoziya-I » fənninin tədris olunması zəruridir.

Korekvizitlər:

Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda digər fənnin tədris olunması zəruri deyil.

Kursun təsviri:

Fitoterapiya seçim fənnlərindən biri olaraq ali təhsilli əczaçı-bakalavr mütəxəssisin hazırlanmasında mühüm yer tutur.

Kursun məqsədi:

Fitoterapiya fənninin məqsədi əczaçı-bakalavrlarda müxtəlif xəstəliklərin müalicəsində və profilaktikasında dərman bitkilərindən və onlardan alınan bioloji fəal maddələr əsasında hazırlanmış fitovasitələrdən istifadə etmək bacarığını aşılamaq; müxtəlif tərkibli bitki yığintıları hazırlamağı öyrətmək; zəhərli bitkiləri digər bitkilərdən fərqləndirmək və onlarla zəhərlənmə hallarında ilk yardım tədbirlərini bacarmaq; müxtəlif dərman bitki xammalları əsasında dəmləmə, bişirmə, cövhər, ekstrakt və s. dərman formalarının hazırlanmasını mənimsəmək və s. kimi peşəkar vərdişləri formalaşdırmaqdır.

Praktiki vərdişlər:

Kurs müddətində tələbələr aşağıdakı vərdişlərə yiyələnəcəkdir:

- müstəqil şəkildə müxtəlif xəstəliklərin müalicəsində və profilaktikasında istifadə oluna biləcək bitki yığintılarını hazırlamağı.
- dərman bitki xammalı əsasında dəmləmə, bişirmə, ekstrakt, cövhər və s. dərman formalarını hazırlamağı.
- zəhərli bitkilərlə zəhərlənmələr zamanı ilk yardımını.
- pediatriyada fitoterapiyanın özəllikləri.
- aromaterapiya müalicə üsulu.

- immunomoduləedici və tonuslandırıcı təsirə malik dərman bitkiləri və fitopreparatları.
- heriatriyada və orqanizmin bərpa olunmasında dərman bitkiləri və fitopreparatlardan istifadəni.
- fitovasitələrlə toksiki metabolitləri – ekzogen və endogen mənşəli zəhərləri orqanizmdən xaric etmək üsullarını.
- fitovasitələrin sağlamlığın prinsip və qaydalarında əhəmiyyətini. Uzun müddətli sağlamlıq proqramlarının həyata keçirilməsində fitoterapiyanın əhəmiyyətini.

Kursun nəticələri:

Bu fənn tədris olunarkən tələbələr xəstəliklərin müalicəsində və profilaktikasında dərman bitkilərindən və onlardan alınan bioloji fəal maddələr əsasında hazırlanmış fitovasitələrdən istifadə etmək bacarığını qazanır və bu da onların gələcəkdə bir mütəxəssis kimi praktiki fəaliyyətində zəruridir.

Fənnin mövzuları:

1. Fitoterapiya haqqında anlayış. Fitoterapiyanın tarixi, məlumat bazası, qayda və prinsipləri, digər əczaçılıq və tibb fənnləri ilə əlaqəsi və təbabət üçün əhəmiyyəti. Fitovasitələr haqqında anlayış. Fitoterapiyada dərman bitkilərinin təyin edilməsində əsas qaydalar. Fitoterapiyanın müasir vəziyyəti və onun müxtəlif istiqamətlərinin (bioloji əlavələr, aromaterapiya, müalicəvi imalə, farmakopressur və s.) inkişafı. Fitofarmakologiyanın mahiyyəti. Bioloji fəal maddələrin farmakoloji xüsusiyyətləri. Fitoterapiyada kəskinləşmə və əlavə təsirlər.
2. Sinir sistemi xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilən dərman bitkiləri və fitopreparatlar.
3. Mədə-bağırsaq sistemi xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilən dərman bitkiləri və fitopreparatlar.
4. Ürək-damar sistemi xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilən fitovasitələr.
5. Tənəffüs sistemi və qulaq-boğaz-burun xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilən fitovasitələr.
6. Qaraciyər və öd kisəsi xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilən fitovasitələr.
7. İmmunodefisit vəziyyətlərin fitoterapiyası. İmmunomoduləedici təsirə malik dərman bitkiləri və fitopreparatlar.
8. Endokrinoloji xəstəliklərin müalicəsində və orqanizmin maddələr mübadiləsinin pozğunluqlarında istifadə edilən dərman bitkiləri və fitopreparatlar.
9. Ginekoloji xəstəliklərin müalicəsində və profilaktikasında istifadə edilən fitovsitələr. Qadınlarda şişöncəsi vəziyyətlərin fitoterapiyası. Urologiyada və nefrologiyada istifadə edilən fitovasitələr.

10. KOLLOVIUM 1

11. Revmatik xəstəliklərin fitoterapiyası. Orqanizmin toksiki metabolitlərdən təmizlənməsində (detoksikasiyasında) fitoterapevtik vasitələrin əhəmiyyəti. Dəri xəstəlikləri və kosmetologiyada istifadə edilən fitovasitələr.
12. Ağız boşluğu, selikli qişa, əsnək xəstəliklərinin fitoterapiyası. Stomatologiya və göz xəstəliklərində istifadə olunan fitovasitələr. Müxtəlif xəstəliklərin (onkoloji, anemiya, nikotindən asılılıq, qocalmanın fitoterapiyası, spirtli içkilərə aludəçilik və s.) müalicəsində istifadə edilən fitovasitələr.

13. Yekun dər. KOLLOVIUM 2

Qiymətləndirmə:

Fənn üzrə krediti toplamaq üçün lazımi 100 balın toplanması aşağıdakı qaydada olacaq.

50 bala qədər – imtahana qədər

o cümlədən:

10 bala qədər – dərse davamiyyət

10 bala qədər – sərbəst iş

20 bala qədər – aralıq sorğu (imtahan mərkəzində keçiriləcək)

10 bala qədər - yekun sorğu (kafedrada keçiriləcək).

50 bala qədər – imtahanda toplanılmalıdır.

İmtahan test üsulu ilə keçiriləcəkdir. Səhv cavablanan suallar düzgün cavablanan sualların ballarını silir.

QEYD:

İmtahanda minimum 17 bal toplanmasa, imtahana qədər yığılan ballar toplanılmayacaq. İmtahanda və imtahana qədər toplanan balla cəmlənir və yekun miqdarı aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

A -	“Əla”	- 91- 100
B -	“Çox yaxşı”	- 81- 90
C -	“Yaxşı”	- 71- 80
D -	“Kafi”	- 61- 70
E -	“Qənətbəxş”	- 51- 60
F -	“Qeyri – kafi”	- 51 baldan aşağı

Sərbəst iş:

Sərbəst işlər iki yolla qəbul olunur:

- Semetr ərzində 2 sərbəst iş tapşırığı verilir. Hər tapşırığın yerinə yetirilməsi balla qiymətləndirilir. Sərbəst iş yazılı formada, word faylı formasında, həcmi 1-2 səhifəv(şrift 12) olmalıdır. İşin sonunda ən azı 3 ədəbiyyat mənbəyi göstərilməlidir.
- Həmçinin tələbələr sərbəst işi PPT formasında da təqdim edə bilərlər. Bir mövzu ətrafında 20 dəqiqəlik çıxış(minimal 20-25 slayd).

Tapşırığın yerinə yetirilməsi 10 bala qədər qiymətlə qiymətləndirilir.

Sərbəst işlər, mövzudan asılı olaraq, məhz fənn üzrə təqvim mövzu planında həmin mövzunun tədris olunacaq tarixində təhvil verilməlidir, əks halda sərbəst işlər qəbul olunmayacaq. Sərbəst işlərin nəticələri jurnala yazılır.

SƏRBƏST İŞLƏRİN MÖVZULARI:

1. Fitoterapiya bir elm sahəsi kimi
2. Fitoterapiyanın məlumat bazası
3. Fitoterapiyanın qayda və prinsipləri
4. Fitoterapiyanın tarixi
5. Fitofarmakologiyanın mahiyyəti
6. Fitoterapiyada toksikoloji amillər
7. Dərman bitkilərinin kimyəvi tərkibi (strukturu) və farmakoloji aktivliyi
8. Fitovasitələrin istifadə qaydaları
9. Qida əhəmiyyətli bitkilərin tibbdə istifadəsi
10. Sinir sistemi xəstəliklərinin fitoterapiyası
11. Nevrozların fitoterapiyası
12. Yuxu pozğunluğu və oyanıqlıq hallarının fitoterapiyası
13. Mədə-bağırsaq sistemi xəstəliklərinin fitoterapiyası
14. Kəskin və xroniki gastritin fitoterapiyası
15. Mədə və onikibarmaq bağırsaq xorasının fitoterapiyası
16. Qəbizliyin fitoterapiyası
17. Helmintozların (qurd invaziyası) fitoterapiyası
18. Ürək-damar sistemi xəstəlikləri fitoterapiyası
19. Ürək-damar nevrozlarının (kardionevroz) fitoterapiyası
20. Aterosklerozun fitoterapiyası
21. Hipertoniya xəstəliyinin fitoterapiyası
22. Hipotonik xəstəliin (arterial hipotoniya) fitoterapiyası
23. Aritmiyanın fitoterapiyası

24. Venoz sistemi xəstəliklərinin fitoterapiyası
25. Tənəffüs orqanları xəstəliklərinin fitoterapiyası
26. Kəskin respirator-virus infeksiyalarının fitoterapiyası
27. Bronx və ağciyər xəstəliklərinin fitoterapiyası
28. Kəskin bronxitin fitoterapiyası
29. Xroniki bronxitin fitoterapiyası
30. Bronxial astmanın fitoterapiyası
31. Qulaq-boğaz-burun xəstəliklərinin fitoterapiyası
32. Laringitin fitoterapiyası
33. Faringitin fitoterapiyası
34. Tonzillitin fitoterapiyası
35. Ağız boşluğu və əsnək xəstəliklərinin fitoterapiyası
36. Stomatoloji xəstəliklərin fitoterapiyası
37. Periodontitin fitoterapiyası
38. Stomatitin fitoterapiyası
39. Gingivitin fitoterapiyası
40. Parodontitin (Parodontozun) fitoterapiyası
41. Pankreatitin fitoterapiyası
42. Öddəsi xəstəliyinin fitoterapiyası
43. Xolesistitlərin fitoterapiyası
44. Ödçuxarıcı yolların xəstəliklərinin fitoterapiyası
45. Hepatit, sirroz və piyli hepatozun fitoterapiyası
46. Endokrin sistemin xəstəliklərinin fitoterapiyası
47. Maddələr mübadiləsi xəstəliklərinin fitoterapiyası
48. Şəkərli diabetin fitoterapiyası
49. Piylənmənin fitoterapiyası
50. Sistidə istifadə edilən fitovasiyələr
51. Uretrit fitoterapiyası
52. Pielonefritin fitoterapiyası
53. Qlomerulonefritin fitoterapiyası
54. Sidikdaşı xəstəliyində istifadə edilən fitovasiyələr
55. Prostat vəzinin adenomasının fitoterapiyası
56. Ginekoloji xəstəliklərin fitoterapiyası
57. Mastopatiyanın fitoterapiyası
58. Endometriozun fitoterapiyası
59. Menstrual tsiklin pozğunluqlarında istifadə olunan fitovasiyələr
60. Revmatik xəstəliklərin fitoterapiyası
61. Revmatoid artrit fitoterapiyası
62. Metabolik artrit fitoterapiyası
63. Dəri xəstəliklərinin fitoterapiyasına göstərişlər
64. Ekzemanın fitoterapiyası
65. Dermatitlərin fitoterapiyası
66. Neyrodermitin fitoterapiyası
67. Piodermiyanın fitoterapiyası
68. Trofiki yaraların fitoterapiyası
69. Mikozlarda istifadə edilən fitovasiyələr
70. Kandidozlarda istifadə edilən fitovasiyələr
71. Leykodermiyanın (vitiliqonun) müalicəsində fitoterapiya
72. Ziyillər, döyənək, qabar və mahmızın müalicəsində fitoterapiya
73. Psoriazda istifadə edilən fitovasiyələr
74. Anemiyanın fitoterapiyası
75. Aromaterapiya müalicə üsulu kimi

76. Aromaterapiya üçün efir yağları
77. Aromaterapiyanın növləri
79. İmmunodefisit vəziyyətlərin fitoterapiyası
80. İmmunotrop dərman vasitələrinin xüsusiyyətləri
81. Detoksikasiya (orqanizmin toksiki metabolitlərdən təmizlənməsi) zamanı fitoterapiya
82. Nikotindən asılılıqda istifadə edilən fitovasıtlər
83. Alkoqolizmdən müalicə (spirtli içkilərə aludəçiliyin müalicəsi) zamanı fitoterapiya
84. Bədxassəli şiş (xərçəng) xəstəliklərinin fitoterapiyası
85. Dərman bitkiləri kosmetikada
86. Kosmetikada və saçın tökülməsinə qarşı istifadə edilən fitovasıtlər
87. Adi civzə və çillərin fitoterapiyası
88. Quru və yağlı saçlara qulluq zamanı istifadə edilən fitovasıtlər
89. Kəpəyə qarşı istifadə olunan fitovasıtlər
90. Göz xəstəliklərinin fitoterapiyası

SƏRBƏST İŞLƏRİN VERİLMƏ MÜDDƏTİ:

Sərbəst işlərin verilməsinin son tarixi dərslərin bitməsinə 1 həftə qalmışa qədərdir. Sərbəst işlərin qəbulu dərstdən kənar müddətdə müəllimlər tərəfindən həyata keçirilməlidir. Son tarixdən sonra təqdim olunan sərbəst işlər səbəbindən asılı olmayaraq nəzərə alınmayacaqdır. Sərbəst işlərin nəticələri jurnala yazılır.

Kurs işi:

Bu fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmur.

Təcrübə:

Bu fənn üzrə istehsalat və ya tədris təcrübəsi nəzərdə tutulmayıb.

Ədəbiyyat :

1. Kərimov Y.B, Süleymanov T.A., İsayev C.İ., Xəlilov C.S, Farmakoqnoziya, Bakı, 2010, 741 s.
2. İsayev C.İ. Fitoterapiya, 2018, 386 s.
3. Корсун В.М., Корсун Е.В. Энциклопедия фитотерапии. Травы жизни профессора Корсуна. М., «Центрполиграф», 2007, 443 с.
4. Михайлов И.М. Современные фитотерапевтические препараты. Справочник. Москва, «СТАРКО», 1997, 144 с.
5. Практическая фитотерапия /Под ред. Б.Н.Гажева. Москва, «Олма-пресс», Санкт-Петербург, «Нева», 1998, 640с.
6. Соколов С.Я. Фитотерапия и фитофармакология. Руководство для врачей. Москва, «МИА», 2000, 976 с.
7. Bruneten I. Pharmacognosie (Phytochemie Plant medicinalis). Paris: Technique and documentation, 1999, 1120 p.
8. Wagner H. Wiesenauer, M.: Phytotherapie. Fische, Stuttgart, 1995, 835 s.
9. Weiss Rudolf Fritz, Fintelman Volker. Lehrbuch der Phytotherapie. Hippokrates, 2001, 678 p.